

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΕΡΜΟΥ 2, ΑΘΗΝΑ - ΤΗΛ.:

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΤΕΤΡΑΕΤΙΑΣ 1985-1989

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

Παρατηρείται ότι σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες άσχετα από το μέγεθος τους η ανάπτυξη της σύγχρονης τεχνολογίας είναι το κομβικό σημείο για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Ο δυνάμισμός της οικονομίας μίας χώρας εκδηλώνεται από την ανάπτυξη στις τεχνολογίες της μικροηλεκτρονικής, πληροφορικής, τηλεπικοινωνιών, βιοτεχνολογίας και υλικών.

Παραδείγματα τέτοιου δυναμικού προγραμματισμού αποτελούν η Βουλγαρία, το Ισραήλ, η Ισπανία, η Ιρλανδία, η Κορέα κλπ. Ας σημειωθεί ότι η Βουλγαρία σήμερα παράγει ετήσια 3 δισεκατομμύρια δολάρια εξαγωγικά προϊόντα μικροηλεκτρονικής, κύρια στις χώρες της ΚΟΜΕΚΟΝ αλλά και στη δύση και απασχολεί ολόκληρο το επιστημονικό της δυναμικό σε τεχνολογίες αιχμής και μάλιστα αύξάνει συνεχώς τον αριθμό των φοιτητών στα Α.Ε.Ι. στις θετικές επιστήμες.

Στην Ελλάδα η ανάπτυξη της τεχνολογίας και ο σχεδιασμός υποδομής και πολιτικής για την απαραίτητη τεχνολογική ή προσανατολισμένη έρευνα δεν έχουν μπει ακόμα σοβαρά στον κυβερνητικό σχεδιασμό. Ενώ η αντιμετώπιση των οικονομικών προβλημάτων και ο σχεδιασμός της βραχυπρόθεσμης κυβερνητικής πολιτικής γίνεται μέσα στη συγκυρία της διεθνούς οικονομικής ύφεσης, δεν έχει συνδεθεί

ακόμη, ένας τέτοιος σχεδιασμός με το πρόγραμμα του Υπουργείου Έρευνας και Τεχνολογίας. Βέβαια το Υπ.Ε.Τ. έχει σχετικά βραχύ βίο, λιγότερο από τρία χρόνια, και ο πρώτος χρόνος καταναλώθηκε στην συγκρότησή του σαν Υπουργείο. Ήδη όμως ο προγραμματισμός του, οι διεθνείς συνεργασίες και η προετοιμασία του ανθρώπινου δυναμικού έχουν προχωρήσει αρκετά. Και θα πρέπει να ξεφύγει από τον ως τώρα υποβαθμισμένο του ρόλο και να γίνει φορέας προγραμματισμού μαζί με το ΥΠΕΘΟ.

Με τέτοιο πνεύμα έχει συνταχθεί αυτή η πρόταση.

1. Αύξηση επενδύσεων σε Επιστημονική Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη.

Η Ελλάδα σήμερα έχει το μικρότερο ποσοστό απο όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες (με μόνη εξαίρεση την Ιρλανδία). Η εθνική επένδυση είναι το 0.2% του Α.Ε.Π. έναντι 1% του Βελγίου, ή 2,5% της Ρουμανίας.

Η εικόνα αυτή οφείλεται σε τρεις παράγοντες:

- (i) Χαμηλός κρατικός προϋπολογισμός σε Έρευνα και Ανάπτυξη
- (ii) Απουσία ερευνητικού πνεύματος και παράδοσης σε καινοτομίες στις Ελληνικές Βιομηχανίες που δεν συνεισφέρουν σχεδόν καθόλου σε επενδύσεις στην έρευνα, ενώ στις πιο πολλές χώρες η βιομηχανία καλύπτει το 50% με 60% της Έρευνας και Ανάπτυξης.
- (iii) Έλλειψη ικανού ποιοτικά και ποσοτικά επιστημονικού δυναμικού ώστε να δημιουργήσει προϋποθέσεις απορροφητικότητας αυξημένων κονδυλίων

Προτείνεται: Η αύξηση στο διάστημα 1985-89 του ποσοστού επένδυσης σε Έρευνα και Ανάπτυξη σε 1% του Α.Ε.Π. με παράλληλη αύξηση του προϋπολογισμού του Υπουργείου Έρευνας και Τεχνολογίας, θέσπισης κινήτρων για βιομηχανική έρευνα, ανάπτυξη μεταπτυχιακών σπουδών μέσα από τα ακαδημαϊκά και εθνικά ερευνητικά κέντρα και προσέλκυση επενδύσεων της Ε.Ο.Κ. σε προγράμματα εθνικής προτεραιότητας με αντίστοιχη αύξηση της υλικοτεχνικής μας υποδομής για αύξηση της ανταγωνιστικότητας των εθνικών φορέων έρευνας.

2. Σύνδεση Έρευνας με την παραγωγή:

Ως τώρα η έρευνα γίνεται απροσανατόλιστα με βάση τις ατομικές ανάγκες του κάθε ερευνητή να αυξήσει το ποσό των δημοσιεύσεων χωρίς ποιοτική αξιολόγηση και προγραμματισμό σύνδεσης με το αναπτυξιακό πρόγραμμα. Ο Νόμος 1514/1985 για την "ανάπτυξη της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας" έβαλε τις βάσεις για την ποιοτική αξιολόγηση του προγράμματος Έρευνας και Ανάπτυξης. Για τη σύνδεση του Εθνικού Προγράμματος Έρευνας και Ανάπτυξης με την παραγωγή,

Προτείνεται:

- α. Το Υπουργείο Έρευνας και Τεχνολογίας με το Εθνικό Γνωμοδοτικό Συμβούλιο Έρευνας του Ν.1514/1985 να αποτελέσει το δυναμικό όργανο για τον προγραμματισμό της Έρευνας και Ανάπτυξης με βάση τις προτάσεις των Υπουργείων, των Οργανισμών του Δημόσιου Τομέα και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- β. τα Εθνικά Ερευνητικά Κέντρα να περιλάβουν προγράμματα συνεργασίας με βιομηχανία και να συμμετέχουν σε καινοτομικές δραστηριότητες.
- γ. Η δημιουργία μιας σειράς "μονάδων τόνωσης" δηλαδή μονάδων νέων τεχνολογιών με μορφή Α.Ε. και με μικτή σύνθεση (δηλ. συμμετοχή κράτους, οργανισμών και ιδιωτικού τομέα) ή με μορφή κοινωνικοποιημένης επιχείρησης στα χέρια εργαζομένων επιστημόνων.
- δ. Η ίδρυση Ακαδημαϊκών Ερευνητικών Κέντρων συνδεδεμένων με κάθε Α.Ε.Ι. της χώρας που θα προγραμματίζει τόσο προσανατολισμένη έρευνα όσο και τεχνολογική έρευνα. Σε μια προχωρημένη μορφή για ΑΕΙ που καλύπτουν μεγάλο εύρος επιστημονικών ειδικοτήτων τα Κέντρα αυτά θα είναι δυνατό να μετατραπούν σε Ερευνητικά και Βιομηχανικά Πάρκα, κατά το πρότυπο του Ερευνητικού Κέντρου Κρήτης (ΕΡΕΚ).

Οι μισθοί των ερευνητών είναι περίπου το 1/3 των ευρωπαϊκών και το 1/5 των αμερικάνικων μισθών. Αυτό μαζί με την έλλειψη εθνικού προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών είναι οι κύριες αιτίες της επιστημονικής μετανάστευσης και της αδυναμίας της χώρας να προσελκύσει τους Έλληνες επιστήμονες που προσφέρουν σήμερα τη σειρά τους και την επιστημονική τους παραγωγή σε ξένες χώρες.

Προτείνεται:

Για να αποκτήσει η χώρα επιστημονικό δυναμικό συναγωνίσιμο με άλλες χώρες η κυβέρνηση να θεσπίσει μια πολιτική μισθών βασισμένη στην επιστημονική απόδοση και τη σύνδεση με την παραγωγή και όχι σε συντεχνιακές αξιώσεις τέτοια που να παρέχει στους παραγωγικούς ερευνητές μας εισόδημα συγκρίσιμο με εκείνο των ευρωπαϊκών χωρών. Η δημιουργία "μονάδων τόνωσης" με κοινωνικοποιημένη μορφή και η ηριμοδότηση της επιστημονικής απόδοσης, μαζί με τους μηχανισμούς προγραμματισμού και αξιολόγησης του επιστημονικού έργου που θέσπισε ο Ν.1514/85 για την ανάπτυξη της έρευνας, θα μπορέσουν να στηρίξουν μια τέτοια πολιτική μισθών και εισοδημάτων των επιστημόνων που ασχολούνται με την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη.

4. Επαγγελματικός Επαναπροσανατολισμός και Συνεχιζόμενη εκπαίδευση.

Τα ΑΕΙ της χώρας και του εξωτερικού έχουν παράγει πληθώρα επιστημόνων ειδικευμένων σε κλασσικούς κλάδους που η εγχώρια αγορά εργασίας αδυνατεί να απορροφήσει και έχουν μετατραπεί σε μια στρατιά ανέργων που η ελπίδα τους περιορίζεται στην επιδίωξη μιας δημοσιονομικά θύλας ή στην παραπαιδεία. Από το άλλο μέρος υπάρχει μεγάλη έλλειψη

επιστημονικού δυναμικού στην παραγωγή που συνδέεται με τις τεχνολογίες αιχμής. Επειδή η γνώση που συνδέεται με την τεχνολογική επανάσταση είναι πρόσφατη, (γεννήθηκε κύρια την τελευταία δεκαετία) υπάρχει παγκόσμια έλλειψη αποφοίτων ΑΕΙ με ειδικευση στις περιοχές αυτές (π.χ. πληροφορική, μικροηλεκτρονική, τηλεπικοινωνίες, βιοτεχνολογία). Στα βιομηχανικά προηγμένα κράτη το κενό αναπληρώνεται με επανεκπαίδευση. Παρατηρείται έτσι ότι ηγετικές θέσεις στην παραγωγή (κύρια της μικροηλεκτρονικής) κατέχονται από επανεκπαιδευμένους επιστήμονες με ποικίλη προέλευση, π.χ. φυσικούς, μαθηματικούς, χημικούς, οικονομολόγους, διοικητικά στελέχη κ.λ.π.

Το ΥΠΕΤ έκανε δυο τέτοια πειράματα μεταπτυχιακής επαγγελματικής εκπαίδευσης: ένα στην Κρήτη όπου διοικητικά στελέχη και καθηγητές Γυμνασίου εκπαιδεύονται δωρεάν σε πληροφορική και ένα σε συνεργασία με τον Τομέα Πληροφορικής του Ε.Μ.Π. με ειδικά μαθήματα σε μηχανικούς για σχεδιασμό ολοκληρωμένων μικροκυκλωμάτων. Και τα δυο πειράματα είχαν μεγάλη απήχηση.

Προτείνεται:

α. Σε συνεργασία με τις επιστημονικές ενώσεις (φυσικών, μαθηματικών, οικονομολόγων, κλπ) το ΥΠΕΤ να οργανώσει μέσα στα ερευνητικά κέντρα προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης, και επαγγελματικού επαναπροσανατολισμού. Για τον σκοπό αυτόν μπορεί να γίνονται νυχτερινά ή θερινά μαθήματα και χρήση του εργαστηριακού εξοπλισμού των κέντρων με τη βοήθεια εμπειρών ερευνητών και καθηγητών συνεργαζόμενων Α.Ε.Ι.

β. Σε όλες τις πόλεις και κωμοπόλεις της χώρας να ιδρυθούν Κέντρα Λαϊκής Επιμόρφωσης σε Η/Υ με πρόσβαση σε όλο τον πληθυσμό.

5. Εισαγωγή Ηλεκτρονικών Υπολογιστών στη Μέση Εκπαίδευση

Στις περισσότερες χώρες του βιομηχανικά ανεπτυγμένου κόσμου ο ηλεκτρονικός υπολογιστής έχει εισαχθεί στις τελευταίες τάξεις της Μέσης Παιδείας σαν μέσο αυτοδιδασκαλίας και φροντιστηριακής βοήθειας του μαθητή. Έχει παρατηρηθεί ότι το μέτρο αυτό βοηθάει στην αναβάθμιση της στάθμης μάθησης κύρια στις μη προνομιούχες περιοχές της χώρας όπου η εξασφάλιση διδακτικού προσωπικού υψηλής ποιότητας και εμπειρίας είναι προβληματική.

Προτείνεται: (Με συνεργασία Υπουργείων Έρευνας και Τεχνολογίας και Παιδείας):

- α. Η οργάνωση πιλοτικών προγραμμάτων στα Λύκεια που θα αναπτύξουν κατάλληλα διδακτικά προγράμματα μέσα από μικτές ομάδες τεχνικών και εκπαιδευτικών.
- β. Η δημιουργία ειδικής μονάδας παραγωγής λογικού (software) για τις ανάγκες των πιο πάνω διδακτικών προγραμμάτων.
- γ. Η ίδρυση βιομηχανικής μονάδας παραγωγής εγχώριων Ατομικών Υπολογιστών προσαρμοσμένων στις ιδιομορφίες της ελληνικής γλώσσας, τις ανάγκες του εκπαιδευτικού μας προγράμματος και χαμηλού κόστους ώστε να είναι προσιτός στους μαθητές.

Ήδη το Υπουργείο Έρευνας και Τεχνολογίας έχει ετοιμάσει σχέδιο ίδρυσης μονάδας παραγωγής Ατομικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών.

6. Ανάπτυξη Τεχνολογίας Πληροφορικής

Είναι γνωστό ότι το 60% περίπου του Α.Ε.Π. ξοδεύεται σε παροχή υπηρεσιών πράγμα που αντιστοιχεί χονδρικά σε δύο τρισεκατομμύρια δρχ. Από αυτό το ποσό, αν ακολουθήσουμε τη νόρμα των βιομηχανικά αναπτυχθέντων χωρών, ποσοστό 5% (δηλαδή το 3% του Α.Ε.Π.) πρέπει να ξοδεύεται σε πληροφορική τεχνολογία, ποσό ίσο περίπου με εκατο δισεκατομμύρια δρχ. Η πιο πάνω τάξη μεγέθους δείχνει και το υψος παραγωγής προϊόντων πληροφορικής που μπορεί μερικά να καλυφθεί με μια εγχώρια βιομηχανία πληροφορικής. Αν ληφθεί υπόψη ότι η παραγωγή software έχει μεγάλη προστιθεμένη αξία και σχετικά μικρές απαιτήσεις επενδύσεων, η χώρα μας μπορεί με κατάλληλη χρησιμοποίηση του επιστημονικού της δυναμικού (μετεκπαίδευση, επαναπατριsmός, πολιτική μισθών) να αντιγράψει το παράδειγμα του Ισραήλ, το οποίο εξάγει περίπου 800 εκατ. δολάρια αξία software και απασχολεί 7000 επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό.

Από το άλλο μέρος διαπιστώθηκε ότι οι ξένες πολυεθνικές εταιρίες και ο ιδιωτικός τομέας έχουν δείξει πλήρη αδυναμία να δημιουργήσουν στην Ελλάδα νέες βιομηχανίες, ιδιαίτερα στον τομέα της Τεχνολογίας Πληροφορικής.

Οι Υπάρχουσες βιομηχανίες μπορούν να επιβιώσουν μόνο αν αναπτύξουν ανώτερες παραγωγικές λειτουργίες, όπως Έρευνα και Ανάπτυξη, Διαδικασίες Καθετοποίησης κ.λ.π..

Υπολογίζεται ότι μέσα στο 1984 έχουν εισαχθεί στη χώρα μας συστήματα υπολογιστών αξίας πάνω από 10 δισεκ.δρχ. Η αγορά παρουσιάζει εκθετική ανάπτυξη.

Για τους πιο πάνω λόγους υπάρχει ανάγκη για άμεση κρατική παρέμβαση.

Έμφαση δεν πρέπει να δοθεί μόνο στη μείωση του κόστους κεφαλαίου και εργασίας, αλλά, περισσότερο, στην δημιουργία συντελεστών παραγωγής πληροφορικού χαρακτήρα (Έρευνα και Ανάπτυξη, σχεδιασμός προϊόντων, κλπ), στην ανάπτυξη δομών και δραστηριοτήτων ελέγχου και προγραμματισμού της παραγωγικής διαδικασίας, και στην "διάχυση" νέων δεδομένων σχεδιασμού προϊόντων και προϊόντων πληροφορικής στην οικονομία.

Προτείνεται:

- α. Σε συνδιασμό με τα μέτρα 3 (πολιτική μισθών) και 4 (επαγγελματική μετεκπαίδευση) η δημιουργία μιας σειράς αποκεντρωμένων μονάδων παραγωγής λογικού, είτε με μορφή μικτή (μέτοχοι: κράτος, οργανισμοί, ΟΤΑ, ιδιωτικός τομέας) ή με μορφή κοινωνικοποιημένης επιχείρησης.
- β. Να κατασκευάζονται ελληνικά συστήματα Η/Υ σε μαζική κλίμακα και σε εφ'εξαίρετα μεγέθη, ξεκινώντας με Προσωπικούς Υπολογιστές και μηχανισμούς ελέγχου.
- γ. Να υπάρξουν διευκολύνσεις στην εισαγωγή πρώτων υλών (μείωση τέλη δασμών κ.λ.π.)
- δ. Παράλληλα να οργανωθεί η έρευνα αγοράς, όχι μόνο σε εθνική αλλά και σε διεθνή κλίμακα. Έμφαση να δοθεί όχι μόνο στην προώθηση των πωλήσεων αλλά και σε έρευνες που θα οδηγήσουν στον εντοπισμό πεδίων εφαρμοχών που μπορεί να οδηγήσουν στην παραγωγή νέων προϊόντων.
- ε. Να εξασφαλισθούν εγχώριες αγορές για τα προϊόντα της μικροηλεκτρονικής βιομηχανίας μας, σε τομείς όπως Δημόσια Διοίκηση, Εκπαίδευση, Βιομηχανική Αεροπορία, και Μεταφορές, Εθνικό Σύστημα Υγείας, ΟΤΕ, Ένοπλες Δυνάμεις και Ελληνική Αστυνομία, Τελωνεία, Τοπική Αυτοδιοίκηση, Κοινωνικές Οργανώσεις και Φορείς, Ασφαλιστικά Ταμεία κ.λ.π. Επίσης να ενταχυνθεί η αγορά εγχώριων προϊόντων σαν Προσωπικών Υπολογιστών (για χρήση στην

κατοικία)

7. Η τεχνολογική πολιτική στην εγχώρια βιομηχανία

Η εγχώρια βιομηχανία υπήρξε ως τώρα κύρια μεταπρατική, στηρίχθηκε σε τεχνολογική εξάρτηση από βιομηχανικά αναπτυγμένα κέντρα και απέτυχε να αναπτυχθεί εγχώρια τεχνογνωσία (Know-how). Το κράτος δεν επεξεργάστηκε πολιτική παρέμβασης για ανάπτυξη μιας εγχώριας τεχνολογίας και τον έλεγχο και τη στήριξη της βιωσιμότητας και εξελικτικότητας της βιομηχανίας μας.

Προτείνονται τα ακόλουθα μέτρα:

- α. Ίδρυση και ανάπτυξη του Οργανισμού Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (ΟΒΙ) για:
- καταγραφή και παρακολούθηση των συμβάσεων μεταφοράς τεχνολογίας.
  - κατοχύρωση εφευρέσεων και χορήγηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας (μετά από ουσιαστικό έλεγχο) και πιστοποιητικό χρησιμότητας,
  - παροχή τεχνικών, οικονομοτεχνικών κ.α. πληροφοριών και συμβουλών προς τον παραγωγικό τομέα (σύνδεση με διεθνή δίκτυα πληροφοριών),
  - αξιοποίηση των εφευρέσεων και της διαθέσιμης τεχνογνωσίας μέσω ενδεχομένως θυγατρικών εταιριών.

Το ΥΠΕΤ έχει επεξεργαστεί μια πρόταση προγράμματος που έχει σταλεί στο Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ενωμένων Εθνών.

- β. Δημιουργία δικτύου Κέντρων Βιομηχανικής Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΚΒΕΤΑ) που θα εξυπηρετούν συγκεκριμένους κλάδους της

παραγωγής. Κάθε κέντρο αναλαμβάνει την εκτέλεση τεχνολογικής έρευνας και την παροχή τεχνικών υπηρεσιών (πληροφορίες, συμβουλές, τεχνική στήριξη) σε επιχειρήσεις του κλάδου για τον οποίο, και με συμμετοχή του οποίου ιδρύεται.

Το ΥΠΕΤ έχει μελετήσει τη δημιουργία ενός ΚΒΕΤΑ Μετάλλων που θα καλύπτει τους κλάδους της Μεταλλουργίας και Μεταλλοτεχνίας. Θα ακολουθήσουν μελέτες για την Κλωστοϋφαντουργία, τα Βιομηχανικά Ορυκτά, κ.α.

γ. Δημιουργία δικτύου περιφερειακών κέντρων και τοπικών γραφείων καινοτομίας για τη παροχή τεχνικής, οικονομικής και νομικής στήριξης σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις και φυσικά πρόσωπα (ΥΠΕΤ, ΕΟΜΜΕΧ, ΕΛΚΕΠΑ). Τα τοπικά γραφεία θα στελεχώνονται με 3-4 άτομα, θα εξοπλίζονται με υπολογιστή που συνδέεται με τράπεζες πληροφοριών και θα εγκαθίστανται στις πρωτεύουσες νομών. Τα περιφερειακά κέντρα μπορεί να διαθέτουν επιπλέον στοιχειώδη εργαστηριακό εξοπλισμό για κατασκευές προτύπων προϊόντων, δοκιμές συσκευών, αναλύσεις, κλπ. Διαθέτουν επίσης το αναγκαίο προσωπικό για την υποβοήθηση των επιχειρήσεων και των εφευρέτων να κατασκευάζουν και να δοκιμάζουν τις επινοήσεις τους. Εγκαθίστανται σε "πρωτεύουσες" διαμερισμάτων της χώρας. Τα κέντρα και τα γραφεία καινοτομιών συμβάλλουν στη διάγνωση των τοπικών αναγκών, διαδίδουν την τεχνική "κουλτούρα" όσο το καινοτομικό πνεύμα, διευκολύνουν την πρόσβαση των πολιτών στις διεθνείς πληροφορίες Έρευνας και Τεχνολογίας και χρηματοδοτούν, άμεσα ή έμμεσα, μικρά έργα ανάπτυξης νέας τεχνολογίας (πρότυπα, μελέτες, κλπ).

- δ. Δημιουργία τραπεζών πληροφοριών (τεχνολογικών κλπ) σε διάφορους βιομηχανικούς κλάδους (οπου δεν υπάρχει επικάλυψη με ΚΒΕΤΑ) και τεχνολογικούς τομείς. Επίσης δημιουργία τράπεζας πληροφοριών για:
- εργαστήρια που παρέχουν υπηρεσίες προς τρίτους (ήδη καταρτίστηκε στο ΥΠΕΤ ένας σχετικός οδηγός).
  - διαθέσιμη τεχνογνωσία για βιομηχανικούς σχεδιασμούς (engineering) στην Ελλάδα.
- ε. Ενίσχυση της δημιουργίας παραγωγικών εταιριών για εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων των ερευνητικών έργων (οπως π.χ. ΒΙΟΕΛΛΑΣ).
- στ. Δημιουργία οργανισμού επιχειρηματικών κεφαλαίων (risk capital) για τη χρηματοδότηση καινοτομιών (συνεργασία με τράπεζες).
- ζ. Ενίσχυση της βιομηχανικής έρευνας με συγχρηματοδότηση ΥΠΕΤ. Το ΥΠΕΤ έχει ήδη σχεδιάσει σχετική διαδικασία σε συνεργασία με τον Σ.Ε.Β.